

Nedávno schválená směrnice o whistleblowingu ukládá společnostem nové povinnosti

Dentons Praha

Březen 2020

Dne 23. října 2019 byla přijata nová směrnice Evropského parlamentu a Rady EU o ochraně osob oznamujících porušení práva Unie (dále jen "Směrnice"). Tato Směrnice od členských států EU mimo jiné vyžaduje, aby přijaly zákony ukládající společnostem povinnost zřídit kanály pro oznamování případů porušení práva a zároveň zajistit dostatečnou ochranu oznamovatelů. Směrnice rovněž upravuje sankce vztahující se na fyzické i právnické osoby. Příslušné vnitrostátní právní předpisy a související povinnost přijmout potřebná opatření v oblasti whistleblowingu vstoupí v platnost za méně než dva roky. Níže naleznete stručné shrnutí právních aspektů, nových povinností a možných sankcí v souvislosti s novou Směrnicí o whistleblowingu.

Kdo je oznamovatel a jak je v České republice nyní oznamování regulováno?

Oznamovatel (tzv. whistleblower) je kdokoli, kdo má jakožto zasvěcená osoba (tzv. insider) informace o nezákonných či protiprávních aktivitách nebo jednáních, ke kterým dochází v rámci činnosti společnosti, a kdo tyto informace oznámí nadřízenému orgánu, pracovníkovi, externím specializovaným poradcům, veřejným orgánům nebo obecně veřejnosti.

Ve srovnání se Slovenskem, Irskem a dalšími členskými státy EU nemá Česká republika žádný zvláštní zákon o whistleblowingu, který by stanovil pravidla a opatření na ochranu oznamovatelů. Jediné stávající nařízení podobné povahy se vztahuje na státní úředníky v souvislosti oznamováním protiprávního jednání spáchaného v rámci úřadu veřejné služby (nařízení vlády č. 145/2015 Sb.). Co se týče soukromého sektoru, český zákoník práce obecně stanovuje povinnost

zaměstnanců předcházet a zabránit vzniku jakékoli újmy zaměstnavatele, ostatních zaměstnanců nebo třetích osob; v případě, že se takové riziko vyskytne, jsou zaměstnanci povinni informovat své nadřízené. Dále český trestní zákoník uvádí výčet trestných činů, u kterých existuje oznamovací povinnost, kdy neoznámení takových činů vede k trestnímu stíhání. Přestože se i některé další české právní předpisy (např. trestní řád, správní řád a jiné) do jisté míry dotýkají oznamování případů porušení práva, komplexní zákon o whistleblowingu v ČR doposud chybí.

Co nová Směrnice přináší a jaké jsou její cíle?

Účelem Směrnice je stanovit minimální standardy ochrany osob, které oznamují porušení práva Unie v oblasti zadávání veřejných zakázek, finančních služeb a prevence praní špinavých peněz, dále v oblasti bezpečnosti produktů, ochrany životního prostředí, ochrany osobních údajů a v mnoha dalších oblastech.

Směrnice však nemá vliv na platné právní předpisy týkající se ochrany advokátního tajemství. Veškeré informace poskytnuté právním poradcům v rámci whistleblowing opatření budou proto i nadále podléhat zákonným povinnostem advokátů o mlčenlivosti.

Směrnice se vztahuje jak na soukromý, tak na veřejný sektor a jejím cílem je chránit osoby podávající oznámení, které získaly informace o porušování zákona v souvislosti s výkonem jejich pracovních činností. Mezi tyto osoby patří například zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné, společníci či management společnosti.

Směrnice rovněž stanoví obecná pravidla pro interní a externí oznamování a pravidla pro zveřejňování informací veřejnosti. Interní oznamování by mělo vždy předcházet ostatním formám oznamování. Členské státy EU budou nejpozději do 17. prosince 2023 povinny přijmout takové zákony, podle nichž budou

právnícké osoby v soukromém sektoru s více než 50 zaměstnanci povinny zavést kanály a postupy pro interní oznamování, jakož i související následná opatření. Tyto kanály musí umožnit informování o porušování zákona v pracovním kontextu. Kanály pro oznamování mohou být provozovány interně osobou nebo oddělením určeným pro tento účel, nebo externě, například prostřednictvím specializovaných právních poradců.

Směrnice zakazuje jakoukoli formu odvetných opatření proti oznamujícím osobám, například ve formě omezení spolupráce, zamezení kariérního postupu, propuštění, snížení úrovně pracovního zařazení, negativního hodnocení výkonu nebo reference, sankcí, nespravedlivého zacházení nebo jakékoli jiné újmy včetně poškození dobré pověsti osoby oznamovatele.

[Transpozice Směrnice do českého právního řádu a zákon o ochraně whistleblowerů](#)

Členské státy EU jsou povinny zajistit, aby vnitrostátní právní předpisy k dosažení souladu se Směrnicí nabyly platnosti do 17. prosince 2021. Dále jsou členské státy EU povinny uvést v platnost takové právní předpisy, na základě kterých musí právnícké osoby v soukromém sektoru s 50 až 249 zaměstnanci nejpozději do 17. prosince 2023 zavést interní kanály pro oznamování případů porušení práva.

Vláda ČR v roce 2018 vypracovala návrh zákona o ochraně oznamovatelů, který je však od počátku silně kritizován. Nadto byl návrh připraven ještě před přijetím Směrnice, a proto je nyní třeba jeho kompletní přepracování. Jedním z aktuálně diskutovaných témat je i to, zda by k vymáhání nového předpisu měl být v rámci

Ministerstva spravedlnosti zřízen nový orgán, Agentura na ochranu oznamovatelů, nebo zda by vymáhání nového předpisu mělo být svěřeno do pravomoci již existujícím orgánům veřejné moci. Další podrobnosti týkající se návrhu zákona o ochraně oznamovatelů nejsou v současné době k dispozici.

[Praktické dopady a nové povinnosti společností](#)

V důsledku přijetí Směrnice a její transpozice do českého právního řádu budou společnosti povinny zavádět ochranná opatření, a to prostřednictvím implementace různých postupů a procesů, včetně následujících:

- (i) zřízení interních kanálů pro oznamování, které mohou být provozovány interně nebo externě s využitím poradců, a které musí být způsobilé přijímat písemné i ústní zprávy (telefonicky, hlasovou zprávou, e-mailem, poštou, fyzickými schůzkami atd.);
- (ii) zajištění toho, aby oznamovatel obdržel potvrzení o přijetí oznámení, a to do sedmi dnů od přijetí příslušného oznámení;
- (iii) určení nestranné osoby nebo oddělení, jimž bude svěřeno zajištění následných kroků po obdržení oznámení (např. pověřený zaměstnanec, interní oddělení nebo specializovaná právní poradci);
- (iv) provedení následných opatření, pečlivé prověření a poskytnutí zpětné vazby do tří měsíců od potvrzení, že oznámení bylo přijato;
- (v) poskytování informací o přijatých opatřeních týkajících se whistleblowingu a o postupu v rámci procesů oznamování příslušným orgánům;
- (vi) zajištění dodržování povinností k ochraně důvěrnosti ve

vztahu k osobě oznamovatele;

- (vii) zpracování údajů v souladu s právními předpisy na ochranu osobních údajů;
- (viii) vedení systémů pro archivaci oznámení; a
- (ix) zákaz jakýchkoli odvetných opatření vůči oznamovateli a ochrana oznamovatele před jakýmkoli odvetnými opatřeními.

[Budou zavedeny sankce za nedodržení zákonných povinností?](#)

Podle Směrnice každá fyzická nebo právní osoba, která ve vztahu k oznamovateli i) brání nebo se pokusí bránit v oznamování, ii) se uchyluje k odvetným opatřením, iii) podá žalobu s cílem vyvolat obtěžující řízení, a/nebo iv) poruší povinnost zachovávat mlčenlivost, bude potrestána účinnou, přiměřenou a odrazující sankcí. V praxi budou uplatňovány sankce běžně používané ve správním právu, zejména správní pokuty nebo zákaz určitých obchodních činností.

Z výše uvedeného shrnutí je zřejmé, že Směrnice vyžaduje zavedení poměrně složitých postupů pro oznamování případů porušení práva. Doporučujeme proto, aby společnosti tento fakt vzaly v úvahu a začaly připravovat zavádění mechanismů pro oznamování případů porušení práva jako nedílnou součást jejich stávajících compliance programů.

Účelem tohoto newsletteru je poskytnout Vám předběžné informace o Směrnici a jejích možných důsledcích v českém právu. Legislativní proces i všechny dostupné informace nadále sledujeme, a jakmile budeme mít k dispozici jakékoli další podrobnosti či praktické tipy, budeme Vás informovat.

V případě jakýchkoli dotazů Vám jsme k dispozici - neváhejte se nás, prosím, kdykoli obrátit.

Kontakty

Tomáš Bílek

partner

D +420 236 082 226

tomas.bilek@dentons.com

Ladislav Smejkal

partner

D +420 236 082 242

ladislav.smejkal@dentons.com

Ivana Štorková

seniorní advokátka

D +420 236 082 212

ivana.storkova@dentons.com

Kristýna Březinová

advokátka

D +420 236 082 287

kristyna.brezinova@dentons.com

